

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Лышъхьэр ылъэгъугъэм ыгъэрэзагъ

**Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу Тхьаклушынэ Аслъан игъэкӀотыгъэ гъэцӀкӀэжынхэр зэрашылӀэгъэ Адыгэ республикэ кӀэлэцӀыкӀу клиникескэ сымэджэщым иста-
ционар отделение тыгуасэ щылагъ. Ащ игъусагъэх
АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, АР-м
псауныгъэр къэухъумэгъэныкӀэ и Министерствэ ипа-
щэу Нэтхъо Разыет, нэмыкӀхэри.**

Адыгеим щыпсэурэ кӀэлэцӀы-
кӀухэм ящыкӀэгъэ медицинэ Іэ-
пыІэгъур языгъэгъотэу респу-
бликэм итыр мы зигугъу къэтшыгъэ
кӀэлэцӀыкӀу сымэджэщ закъор
ары. Ащ къыхэкӀыкӀэ АР-м и
Лышъхьэ, АР-м и Правительствэ
мы учреждением изтегъэпсыхъан
сидигъокӀи анаӀэ тырагъэты.

ГъэцӀкӀэжын ІофшӀэнхэр зэ-
рзэхашэрэм Тхьаклушынэ Ас-
лъан еж ышъхьэкӀэ зыщигъэгъо-
загъ, псэолъэшӀхэм гушыІэгъу
афэхъугъ, ылъэгъугъэм зэригъэрэ-
загъэр къыхигъэщыгъ.

Шъугу къэдгъэкӀыжын, рес-
публикэ инвестиционнэ програм-
мэм игъэцӀкӀэн къыдыхэлъыта-
гъэу, диагностическэ Гупчэмрэ
ащ епхыгъэ псэуалъэхэмрэ ягъэ-
псын епхыгъэ проектнэ-сметнэ до-
кументациер 2007-рэ илъэсым
зэхэгъэуцогъагъ ыкӀи ащ сомэ
миллиони 123,6-рэ тефӀнэу агъэ-
нэфэгъагъ. 2008 — 2009-рэ илъэс-
хэм къакоцӀ объектум изтегъэ-
псыхъан сомэ миллиони 123,6-рэ
тырагъэкӀодагъ. Ащ щыщэу сомэ
миллиони 105-р федеральнэ гуп-
чэм, сомэ миллион 18,6-р респу-
бликэ бюджетым къатӀупшыгъэх.

ГъэцӀкӀэжынхэр зэрашылӀэ-
гъэ стационар отделением пӀуа-
гъэхъанэу 2010-рэ илъэсым рес-
публикэ бюджетым сомэ милли-
он 17,5-рэ къытӀупшыгъ. Джащ
фӀдэу медицинэ оборудованием
ищфын сомэ миллиони 111,8-рэ
республикэм пӀуигъэхъагъ. Псау-
ныгъэр къэухъумэгъэным иси-
стемэ имодернизацие къыдыхэ-
лъытагъэу, стационарым изтегъэ-
псыхъан ухыжыгъэным пае ищы-
кӀэгъэ сомэ миллион 43,2-р къы-
фатӀупшыгъэу къэралыгъо ззэ-
гъыныгъэм республикэр кӀэтхагъ.

* * *

Мы мэфэ дэдэм АР-м и Лы-
шъхьэ Адыгэ къэралыгъо универ-
ситетым епхыгъэу ашырэ инно-
вационнэ-технологическэ бизнес-
инкубаторым щылагъ. АпшӀэрэ
еджапӀэм ипащэу Хъунэго Рэшы-
дэ щэу зэтетыщт псэуалъэм игъэ-
псын зэралыкӀуатэрэм, планэу
агъэнэфагъэр гъэцӀкӀагъэ зэрэхъу-
рэм республикэм ипащэу щигъэ-
гъозагъ. ЗӀкӀэмкӀи мыщ квадрат-
нэ метрэ мини 3 фӀдиз илъыщт,
проектум ыуасэ сомэ миллиони
115-рэ мэхъу. Джырэ лъэхъаным
псэолъэшӀ ІофшӀэн зырызхэр

аухыгъэх, объектум псынӀкӀэу зэ-
рашырэм ишӀуагъэкӀэ илъэсэу
тызыхътым ыкӀэхэм анэс ар аты-
нэу агъэнафэ.

ЗыдэщылӀэгъэ псэуалъэхэм
ащилъэгъугъэм зэфэхьысыжхэр
Тхьаклушынэ Аслъан къафишӀы-
зэ, псӀтэуми зэрагъэрэзагъэр къы-
Іуагъ.

— Адыгеим щыпсэурэ цыф-
хэм ящыкӀэгъэ медицинэ ІэпыІэ-
гъур игъом, шапхъэу щыІэхэм
адиштэу ядгъэгъотыныр типшӀэ-
рылӀ шъхьаІэхэм ашыщэу тӀыгы-
тэ, — къыІуагъ АР-м и Лышъ-
хьэ. — Федеральнэ гупчэр ІэпыІэ-
гъу къызэрэтфэхъурэм ыкӀи тэ
тиамалхэри икӀу фӀдизэу зэрэ-
дгъэфедэхэрэм яшӀуагъэкӀэ мы
аужырэ илъэсхэм медицинэ уч-
реждениякӀэхэр дгъэпсыгъэх, зи-
щыкӀагъэхэм гъэцӀкӀэжынхэр
ятшылӀагъэх, миллион пчъагъэ
зытефӀэрэ оборудованиер ядгъэ-
гъотын тӀыэкӀыгъэ. ЗӀкӀэри зы-
фатшӀэрэр зы — сымэджэщым
чӀэфэгъэ цыфым ифӀо-фашӀэхэр
шӀӀхъэ инхэм адиштэу зэшӀохы-
гъэныр, ащ ищыкӀэгъэ Іэзэгъу уц-
хэр, ышхыщтыр, нэмыкӀхэри
ыпӀкӀэ хэмылӀэу едгъэгъотыныр
арых. ТапӀкӀи мы ІофшӀӀэныр
лӀыдгъэкӀотэщт, тицыфхэм ящыІ-
ӀкӀэ-псэукӀэ нахьышӀу шӀыгъэ-
ным, агу къызэрэдэтӀэтэештым
тыпылтыщт. Республикэм иконо-
микэ хэхъоныгъэхэр ышӀынхэм-
кӀэ ятӀонэрэ псэуалъэу тызидэ-
щылӀэгъэ бизнес-инкубаторым
ишӀын мэхъаншӀо иӀэу сэлъытэ.
Предпринимательствэ цыкӀлум
ыкӀи наукэм алъэныкӀокӀэ рес-
публикэм амалэу ІӀкӀӀэхэм зя-
гъэушъомбгъугъэным, инноваци-
оннэ проектхэр зыгъэхъадырщт
предприятиехэм ІэпыІэгъу афэ-
хъугъэным, нэмыкӀ лъэныкӀохэм-
кӀи объектум ишӀын ишӀогъэшӀо
къӀокӀот. ПшӀӀыргъэу зыфӀдгъэ-
уцужыгъэхэр зӀкӀэри игъом гъэ-
цӀкӀагъэ мэхъух, ащ непэ лъэшэу
тегъэразэ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тыри-
хыгъ.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хъугъэу шӀуагъэ къытэу гъэсэныгъэм иІоф зэ-
рэфӀаляжэрэм, республикэм ищыкӀэгъэ специалистхэм якъэ-
гъэхъадырщт гъэхъагъэхэр зэришӀыгъэхэм афӀшӀ Адыгэ
Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу
тхылъ фагъэшъошагъ Любая Наталья Георгий ыпхъум,
ФГБОУ-у «Адыгэ къэралыгъо университетым» и Мыекъопэ
къэралыгъо гуманитар-техническэ колледж идиректор егъэ-
джэн ІофымкӀэ игъадзэ.

Лэжыгъэр Іуахыжы, мапхъэх

Республикэм игубгъохэм
мы мафэхэм ІофшӀӀэн зэфэ-
шъхъафыбэ ашыщэшӀуахы.
Гъэтхасэу къагъэкӀыгъэр Іуа-
хыжы бжыхъасэхэм япхъын
зырагъэушъомбгъу.

Адыгеим мэкъу-мэщымкӀэ
и Министерствэ къызэриты-
гъэмкӀэ, чъэпыогъум и 10-м
ехъулӀэу тыгъэгъэзэ гектар
мин 66,8-м ехъоу къагъэ-
кӀыгъэм шыщэу гектар мин
43-рэ фӀдиз хъазыр Іуахы-
жыгъ, гектар тельытэу цент-
нер 16,6-рэ къырахыжыи,
псӀтэумкӀи тонн мин 71,5-рэ
фӀдиз къахыжыгъ. Район-
хэм тыгъэгъэзэ гектар пчъа-
гъэу ялагъэр, ащ шыщэу Іуа-
хыжыгъэр, гектар тельытэу
центнер пчъагъэу къырахы-
жыгъэр мыщ къыкӀӀӀӀӀӀ-
кӀо: Джаджэр — 21788-рэ,
13342-рэ, 17,5-рэ, Кошхъа-
блэр — 10508-рэ, 9547-рэ,
16,1-рэ, Красногвардейскэр
— 12164-рэ, 9770-рэ, 16,8-рэ,
Мыекъуапэр — 2292-рэ,
30, 6, ТэхъутэмыкӀуаер —
930-рэ, 90-рэ, 15, Теуцожыр
— 4795-рэ, 852-рэ, 11,7-рэ,
ШӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
— 10293-рэ, 8090-рэ, 17, кӀалэу Мыекъуа-
пэ къепхыгъэхэр — 3993-рэ,
1229-рэ, 12,3-рэ.

Лэжыгъэм пӀуухъашт нат-
рыфэу къагъэкӀыгъэ гек-
тар 8472-м шыщэу тыгъуа-
сэ ехъулӀэу Іуахыжыгъэр
2777-рэ, гектар тельытэу ащ
центнер 50 фӀдиз хъазыр къы-
рахыжыгъ. Натрыфым гек-
тар тельытэу анахыбэ къыз-
щырахыгъэ районхэр: Джа-
джэр — центнер 55-рэ, Кош-
хъаблэр — 51,8-рэ, ШӀӀӀӀӀӀӀ
— 51,4-рэ.

Сое гектар 2692-у Іуахы-
жын фаем шыщэу аугъои-
нэу рахъуагъэр гектар мин
1144-рэ, ащ центнер 55-рэ, ащ
изы гектар центнер 17,2-рэ
къытыгъ.

Лэжыгъэр зэрэІуахыжы-
рэм дакоу бжыхъасэхэм яп-
хъыни республикэм игубгъо-
хэм нахъ защеушъомбгъу.
Мы илъэсым лэжыгъэ къэ-
зытыщт бжыхъасэу апхъы-
нэу рахъуагъэр гектар мин
94-рэ фӀдиз хъазыр. Ащ шы-
щэу чъэпыогъум и 10-м ехъу-
лӀэу апхыгъэр гектар мин
20-м хъазырэу нагъэсыгъ. Ап-
хыгъэм шыщэу бжыхъэ ко-
цым рагъэубытыгъэр гектар
мини 10,4-рэ, хъэр зыща-
пхыгъэр гектар мин 15.

ЛӀХЪУСЭЖӀ
ХъадӀсэртӀый.

НЫБДЖЭГЪУ ЛЪАПӀЭХЭР!

**Чъэпыогъум и 13-м щегъэжыагъэу
и 23-м нэс фӀдизкӀотэныгъэ зилэ
кӀэтхэгъу уахътэр кӀотт. Мы
уахътэм гъэзет кӀэтхапӀкӀэр сомэ
318-рэ чапыч 53-м нэсэу къеІы-
хыщт. Уахътэр къызфӀжыгъэфед
— шъукӀатх лъапкӀэ гъэзетым!**

Адыгэ Республикэм иубилей фэгъэхьыгъэу агъэхъазырыгъ

Республикэм щыпсэухэрэм сигуапэу ясло сшоигъу Адыгэ-имрэ Адыгэ Республикэм и Конституциерэ юбилей ехьулэу Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Суд «Адыгэ Республикэм и Конституције фэгъэхьыгъэ зэхэфынхэр» зэриухыгъэхэр.

Ащ фэдэ Иофышхо республикэм шызэрэхьыгъэр. Урысыемкли субъектхэм я Закон Шъхьалэхэм афэгъэхьыгъэ зэхэфынхэр зыгъэхъазырыгъэр Урысые Федерацием ирегион заул нылэп. Мы Иофшлагъэм икуратор-рецензентхэр Урысые Федерацием и Конституционнэ Суд иупчлэжыгъухэу В.А. Кряжковымрэ М.А. Митюковымрэ арых.

Мы проектхэм чэзыуитIуклэ Иоф дашлагъ. Апэрэ чэзыум Адыгэ Республикэм и Конституције фэгъэхьыгъэ зэхэфынхэм яапэрэ проектэу къагъэхъазырыгъэр «Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Суд ивестник» къыщыхаутыгъ, Урысые Федерацием ишлэныгъэлэжъхэу Конституцием дэлажэхэрэм, Федерацием исубъектхэм яконституционнэ (уставной) судхэм ялофышлэхэм ар алэклагъэхьагъ. Республикэу Татарстан, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, правосудием и Урысые академие и Темуры-Кавказ къутамэ, Приднестровскэ Молдавскэ Республикэм и Конституционнэ Суд ащ къызыдырагъэштэ, рецензие дэгъу къызырат нэуж шыклагъэу ыкли игъоу къафалэзгъугъэхэр зэфахысыжъхь, зэхэфынхэм ятIонэрэ чэзыу Иоф дашлэу рагъэжыгъ.

Проектым чэзыуитIуклэ Иоф зыкIыдашлагъэр Адыгэ Республикэм и Конституције ипроект фэдэу цыфхэр ащи жугъэу тырагъэгушылэнхэм фэшI.

Джырэ ыкли къыкIэлъыкIошт

лIэужхэм апашъхьэ пшгъэдэклъыжышхо зэрэщыхьырэр къагуры-лозэ, Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цыф лъэпкъыбэмэ яфедэхэр къыдалыгътэзэ, Адыгэ Республикэм и Конституције аштагъ. Ар зэраштагъэр Адыгэ Республикэм икъэралыгъо гъэпсыкIэ иуцункIэ мэхъаншхо зилэ Иофыгъоу щытыгъ. Мамырныгъэмрэ зэгурылоныгъэмрэ якъэухъумэнкIэ ащ мэхъаншхо илагъэм уасэ фэшлыгъуай. Юридическэу дэгъоу зэрэдэлъжагъэхэм, хабзэр шэу: законодательнэ, гъэцкIэклэ, суд хабзэу зэтефыгъэн зэрэфаер Конституцием къызэрэщыдэлъытагъэм яшIуагъэкIэ Адыгеим политикэ, лъэпкъ кризисхэм ащухъан ылъэкIыгъ. Ти Конституције «уахътэм ыушэтыгъэ», цыфхэм ящыкIэгъэ дэдэу щыт документ.

Илъэс 20-м къыкIошI республикэм къэралыгъо-правовой гъогу къыкIугъэр ижыкIэ къыщегъэжыагъэу Адыгеим къэралыгъо гъэпсыкIэу илагъэм ехыллэгъэ тематическэ, тарихь-правовой очеркхэм къащлэагъо. Мыщ жугъэу юридическэ, тарихь, философскэ, этнографическэ, архив материалхэр дэбгъотэштых. Правовой шапхэхэм зэхьокIыныгъэхэр афашIынхэр, гъэтэрэзыжыынхэр аштэнхэр, статьяхэу 7 Конституцием хагъэ-кIыныр къызыхэкIыгъэр мыщ игъэкIотыгъэу къыщызэхьафы. Мы Иофшлагъэм годзитIу голь: апэрэр — РСФСР-м и Законэу «Адыгэ автономнэ экүр РСФСР-м хахъэу Советскэ Социалистическэ Адыгэ Республикэу зэрагъэпсыжырым ехыллэгъ» зыфи-лорэр, ятIонэрэр — Конституцием изэхэгъуэуцон дэлъжагъэхэм — Конституционнэ комиссием хэтхэм яхыллэгъэ къэбархэр ары. Правэм ылъэныкъокIэ цыф-

хэм язэхэшIыкI зыкъегъэлэтыгъэныр непэ тиобшество ыпашъхьэ ит Иофыгъошхохэм зэу ащыщ. Обществэм игугъу тшIы зыхъукIэ, республикэм щыпсэурэ цыф къызэрыкIохэм язакъоп тызытегушылэрэр, Iна-тIэхэр зылыгъэхэри ащ къыххэтэгъэубытэ. Яправовой культурэ зэрэцIыкIум тэ бэрэ къэралыгъо хабзэм иорганхэм тащыре-хыллэ.

Адыгэ Республикэм и Закон Шъхьалэу хабзэм илофшIэн зэрэгъэпсыгъэшт IшыкIэр къэ-зыгъэнафэрэр, цыфхэм яфиты-ныгъэхэмкIэ гарантиехэр кIэзы-гъэпытыхэрэр республикэм зэ нахь къызэрэщыдамыгъэкIыгъэр тэрэзэп. Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Суд Адыгэ Республикэм и Конституциеу зэхьокIыныгъэхэмрэ хэгъэхъожыын-хэмрэ зыфашыгъэм иятIонэрэ тедзэгъу зытIуклэ ыгъэхъазы-рыгъ, ау типографиюм щытыра-дзэгъэхэ Конституциер ушъ-хьагъу зэфэшъхьафхэр ашIыхэзэ цыфхэм алэклагъэхьагъэп.

Правовой культурэм зыкыра-мыгъэлэтэу, законом апшгъэрэ мэхъанэ рамытэу обществэм демократическэ хэхьоныгъэ ышIын зэримылэкIыщтыр нафэ. Закон-ным ыпашъхьэ хэти щызэфэгъэ-дэныр, конституционнэ шапхэхэр къыдэлъыгъэгъэнхэр хабзэми, обществэми зэдырIофэу щыт. Ар зэрэзэшIуахырым бэкIэ елгы-тыгъэшт тыхэгъэгу инеушырэ мафэ зыфэдэ хьуштыр.

Конституцием фэгъэхьыгъэ зэхэфынхэр законодательхэм, къэралыгъо хабзэмрэ чIыпIэ зыгъэлорышIэжынымрэ яорган-хэм, студентхэм анахъэу къашъ-хьапэнэу тэлъытэ.

ИкIэухым къасло сшоигъу мы зэхэфынхэр правовой къэралыгъом хэхьоныгъэ егъэшIыгъэ-ным, граждан обществэм изэхэ-щэн, лъэпкъ зэгурылоныгъэм игъэпытэн зэрафэлорышIэщтыр.

Адыгэ Республикэм щыпсэурэмэ зэкIэмэ республикэм иуби-лейкIэ сафэгъушIо!

Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Суд и Тхьаматэу ХЪАЗЭЩЫКЪО Нэфсэт.

Къэбзагъэм, гукIэгъум уафепIу

Аужырэ илъэсхэм пстэуми тинэрылэзгъу ныбжьыкIэхэм ащыщыбэхэр диным нахь зы-фагъазэ зэрэхъугъэр. Мары НэкIмэзэ мазэм, бэрэскэшхо мафэхэм Мыекъопэ гупчэ мэ-щытым цыфыбэ щызэблэ-кIы. Мыхэм ныбжьыкIэхэр бэу ахэплъэгъон плъэкIышт. Тэ тильэпкъэгъухэм, тичIыпIэ-гъухэм ямызакъоу, апшгъэрэ гъэсэнныгъэ зэрагъэгъотынэу гъунэгъу республикэхэм къа-рыкIыгъэ ныбжьыкIэхэри ди-ным фэцагъэхэу мэщытым маклох, нэмаз ашIы.

Ахэм ащышэу Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм къи-кIыгъэу Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым шеджэрэ кIалэм гуцылэгъу тыфэхъугъ. Ау ащ ылъэкъуацIэ къетымыломэ нахь игопэнэу къылуагъэш, ар тэгъэцакIэ.

Илъэс 20 зыныбжэ Щами-лэ мэщытым зыкIорэр, шап-хэхэм атетэу нэмаз зишIырэр илъэс хъугъэ. Сэбэхэ нэмазым къыщегъэжыагъэу непэ тфэ-гъогогъо ар нэмазлыкыым те-уцо, НэкIмэзэ мазэр энэкIы. КъурIаныр зэрегъашIэ.

— Мэщытым нэIосабэ къы-щысфэхъугъ, ахэр адыгэх, тыр-кух, Чэчэным, Ингушетием, Дагъыстан къарыкIыгъэх. Ежы кIалэхэр зэреуцолIэжыыхэ-рэмкIэ, ащыщыбэхэр илъэс зытIушкIэ узэкIэлэбэжымэ, бзаджэхэу, шъон пытэхэм яшгохэу урамым тетыгъэх, ау джы диным зэфагъэ хагъотагъ, гупсэфыныгъэ хахыгъ, — ело тигушылэгъу. — Ащ сэ лъэшэу сегъэгъушIо, сыда Iломэ гъогу занкIэм игъом техъажыгъэх. Диным фэмыщэгъэ цыфхэр сшъхьэкIэ сыумысыхэрэп, ахэр ежы-ежырэу Тхьэм игъогу теханхэ, Алахыр, диныр агу къыщыушынхэ фае нахь, егъэзыгъэкIэ ахэплъхьашгунэу щытэп.

Щамилэ иеплъыкIэхэм аде-мыгъэштэн плъэкIыштэп. УгукIэ узыгъэкабзэрэм, шIу-гъэм, цыфыгъэм, Iэдэбым уафэзыпIурэм, уафэзыщэрэм быслымэн диныр ащыщ. Ащ шлошхьуныгъэ фызиIэм мы-хъун ышIэн ылъэкIыштэп сшлошIы.

ПШЫЖЪ Саид.
къ. Мыекъуапэ.

ШЪОША, ЗЭХЭШЪУХЫГЪА?

Донорхэм апае орэд

Ионыгъом и 24-м къыщегъэ-жыагъэу чъэпыогъум и 30-м нэс Урысыем щыкIошт «Му-зартерия» зыфиIорэ творческэ зэнэкъокъур. Донорхэм, волон-терхэм афэгъэхьыгъэ анахь орэд дэгъоу автор ныбжьы-кIэхэм атхыгъэхэр урысые эс-традэм ижъуагъохэм къало-штых, зэнэкъокъум анахь ча-нэу хэлажэхэрэм амал яIэшт профессиональнэ артистхэм акIыгъухэу кIэух концертэу Москва щыкIоштым хэлэжъэн-хэу. Ар гупчэ телевидениемкIэ къагъэлэгъошт, нэбгырэ мини 2 фэдиз ащ хэлэжъэнэу ары.

Мы уахътэм, Ионыгъом и 24-м къыщегъэжыагъэу чъэпыогъум и 30-м нэс, авторхэу донорхэм,

волонтерхэм афэгъэхьыгъэу орэд зыусыгъэхэм ар сайтэу WWW.yabonoz.ru зыфиIорэм рагъэхъан алъэкIышт, зэнэ-къокъум хэлэжъэнхэм фэшI.

Зэнэкъокъум ижюри Урысы-ем щызэлъашIэрэ артистхэр, Минздравсоцразвитием илы-кIохэр хэтых. Авторхэм ялоф-шлагъэхэм анахь дэгъуи 10-р ахэм къыхахыштых. КIэух кон-цертэу текIоныгъэ къыдзэы-хыгъэхэр зэрагъэблэгъэштхэр ыкли зыхэлэжъэштхэр тыгъэ-гъазэм и 3-м Москва щыкIошт. Анахь орэд дэгъоу къыхахы-гъэм клипэу фашIыштым зэ-нэкъокъум ифинал нэсыгъэхэр зэкIэ хэтыштых.

(Тикорр.).

НАРКОМАНИЕМ ебэных

Республикэм иправэухъу-мэкIо органхэм япашэхэм джы-рэблагъэ зэхэсыгъо ялагъ. Хэб-зэнчъэу наркотикхэр зэра-гъэзекIорэм хэбзэ ыкли чIыпIэ зыгъэлорышIэжыын, правэ-ухъумэкIо органхэр наркомани-ем зэрэпэуцужыкхэрэм, ащ еп-хыгъэ профилактикэ Иоф-тхьабзэу зэхащэхэрэм язэфэ-хысыжъхэм ар афэгъэхьы-гъагъ. АР-м и Прокурорэу Сер-гей Охлопковым зэхэсыгъор зэрищагъ.

Прокурор шъхьалэм ипсалэ къызэрэщиIуагъэмкIэ, амалэу щылэхэр агъэфедэхэзэ наркомани-ем пэуцужыкх нахь мышIэми, Иофыгъом изытет республикэм-кIэ уигъэрэзэнэу щытэп. Ащ епхыгъэу зэрахьэрэ бздэжэшIа-гъэхэм япчъагъэ мы аужрэ лъэхъаным зыпкъ иуцуагъ шъхьаем, илъэсым имэзих зыпштэкIэ, хъугъэ-шIэгъи 169-рэ къыхагъэщыгъ, ар макIэп. Ар зэлъытыгъэу хурэр наркотикхэм ягъэзекIон екIо-лакIэхэр къызэрэфагъотырэр, кодеин зыхэлэ уцхэр пстэуми

аптекэм къышщэщыфын зэралъэ-кIырэр ары.

Наркотикхэр хэбзэнчъэу Адыгеим зэрэщагъэзекIохэрэм процент 30-кIэ къыщыкIагъ. Зэ-хэщэгъэ бздэжэшIэ купхэм «яIэшлагъэхэр» икъу фэдиэу правэухъумэкIо органхэм къы-зэрэхамыгъэщырэр Сергей Ох-лопковым къылуагъ.

Джаш фэдэу прокуратурэм зэ-рихъэгъэ уплъэкIунхэм къызэ-рагъэлэгъуагъэмкIэ, муниципальнэ программэу аштагъэхэм ащышхэр икъухэу плытгъэнхэу щытэп, наркоманием епхыгъэ профилактикэ Иофтхьабзэхэм апэлуагъэхъан фэе мылкъур ащ къышщыдхэлъытагъэп.

Мышлагъэхэм ащыщ нарко-манием пыщэгъэгъэ Iэтахьохэу зэIэзагъэхэм ИофшIэпIэ чIы-пIэхэр джыри къазэрафамы-гъотыгъэр.

Наркоманием епхыгъэ бзэ-джэшлагъэхэр къыххэгъэщы-гъэнхэмкIэ ыкли дэгъэзыжы-гъэнхэмкIэ къэуцурэ Иофыгъо-хэм зэрадэлэжъэштхэр зэхэ-сыгъом шагъэнафэгъ.

ГЭШЪЫНЭ Сусан.

МВД-м КЪЕТЫ

Адыгэ Республикэм хэгъэгу кIоцI ИофхэмкIэ и Министрствэ къызэритырэмкIэ, блэкIыгъэ тхьамафэм къыкIоцI республикэм бздэжэшIэгъэ 69-рэ щызэрэхьагъ. Ахэр укIыгъэ Иофэу 1, гъэпцIагъэ зыхэлэ бздэжэшIэгъэ 14, машинэр рафыжыагъэу 2, тыгуагъэхэу 19, экономикэм ылъэныкъокIэ бздэжэшIэгъэ 15, нэмыкIхэри. Законыр зыукъогъэ нэбгырэ 66-рэ агъэунэфыгъ, бздэжэшIагъэу зэхафын алъэкIыгъэр процент 93-м кIэхъэ.

Республикэм игъогухэм хъугъэ-шIэгъэ 13 къатехъу-хьагъэу ГИБДД-м икьулыкъушIэхэм агъэунэфыгъ. Ахэм нэбгыри 8 ахэкIодагъ, нэбгыри 10-м шъобжхэр ате-щагъэхэ хъугъэ.

Теуцожь районим ит посел-кэу Лъэуэстэнхьаблэ иурам горэм тетэу къакоштыгъэ хуль-фыгъэ ешъуагъэм ППС-м иIo-фышIэхэм анаIэ тырадзагъ. Ар заушлэкIум, документхэр ымы-лыгъэхэу къычIэкIыгъ. Нэужым къызэрэнэфагъэмкIэ, илъэс 38-рэ зыныбжэ хульфыгъэр федеральнэ розыскым щылагъ.

Тыгъон бздэжэшIагъэ зэрэзэ-рихьагъэм къыххэкIыкIэ, поли-цием иотделэу къалэу Красно-дар щыIэм икьулыкъушIэхэр ащ лыхъуштыгъэх. Джы УФ-м изаконодательствэ диштэу ащ уголовнэ пшгъэдэклъыж рагъэ-хышт.

УФ-м и МВД иотделэу Тэ-хъутэмыкыое районим щыIэм

иIoфышIэхэр поселкэу Ябло-новскэм дэт унэ горэм мзэу зауэрэ лъыплъагъэх. ПсэупIэр зие хульфыгъэу илъэс 50 зы-ныбжьыр ыпэкIэ пчъагъэрэ хьапсым дэсыгъ, наркотикхэр зэришщыгъэм ыкли «притон» зэрэзэхьагъэм афэшI илъэс-ныкыо хъугъэу федеральнэ ро-зыскым щыI. Ау бысымыр унэм имыс нахь мышIэми, нар-команхэм а псэупIэр зэрэфаеу агъэфедэщтыгъэ. Ионыгъом и 29-м пчыхэм сыхьатыр 19.00-м адэжэ мы унэм исыгъэ хуль-фыгытIур полицием икьулы-къушIэхэм къаубытыгъэх. Ахэм наркотикхэр агъэфедэнэу агъэхъазырыштыгъэх. TIуми Иоф ашIэрэп, зыр хьапсым дэ-сыгъ, адрэм иIoф джырэ лъэ-хъаным зэхафыштыгъ. Пшгъэ-дэклъыжэу нэбгыритIум ара-гъэхьыштыр судым къыгъэнэ-фэшт.

ХЪАТЫГЪУЖЫКЪОЕ
ЧыпIэ зыгъэорышIэжы-
пIэм илофышIэхэр хъакIэу Гер-
манием кыикIыгъэхэм къяжэ-
щтыгъэх. Адыгэ Республикэм
икъуаджэхэм псыр кызыракIэо-
гъагъэр зэхэзыхыгъэ тилгъапкэ-
гъухэу нэмыц хэгъэгум щыпсэу-
хэрэм альэкIыштымкIэ ахэм Iэ-
пыIэгъу къафэхъунхэу рахъухэ-
гъагъ.

КъэкIуагъэхэр Уджыхъу Ихь-
санрэ Цэй Фарыкъурэ. Тури
пенсионерых, Германием щызэ-
хэщгъэ Адыгэ Хасэм илээсыбэ
хъугъэу чанэу хэлажэх, адыгэ-
хэм яныдэлъфыбзэ ащымыгъу-
пшэным, адыгабзэкIэ еджэхэу
зэрагъэшIэным пылтых. Джащ
фэдэу шIушIэ Iофхэри зра-
хэх. Тидэ щылэ адыгэхэми ана-
Iэ атырагъэты. Мары Ихьсан
къалэу Дамаскэ кIэлэцIыкIухэм
адыгабзэ щызэрагъэшIэнэу ежъ
имылькукIэ еджапIэ шаригъэ-
шIыгъ.

ХъакIэхэм АР-м культурэм-
кIэ иминистрэу Чэмышъо Гъа-
зый ягъусэу къэсыгъэх. Сэлам
фабэ зрахахы, зэщгъушIуыжыых.
ЧыпIэ администрациер зычIэт
унэм кыпэблэгъэ кIэлэцIыкIу-
ыгъыпIэр къарагъэлъэгъунэу зэ-
хэтхэу макIох.

Мафэр фабэми, кIэлэцIыкIу-
хэр шагум кышчылабгъохэрэп,
IыгъыпIэми щытлэгъухэрэп.
Унэ пэпчэ псэуальэхэр, пIэклор-
хэр зэхэугъоягъэхэу япчэгухэм
арытых. Дэкъхэм IырышI гъэ-
зет зэфэщхъафхэр, адыгэ шъуа-
шэхэм ясурэтхэр, адыгэ быра-
кыыр, нэмыкI къэбархэр къэзы-
Iотэрэ нэрылгъэхэр атегъэп-
кIагъэх.

КIэлэцIыкIу IыгъыпIэм ипа-
щэу Дэгужые Марыет кызы-
риIорэм тет сабийхэр зыща-
Iыгъхэрэ унэр: узэрэчIахъу шы-
нэгъамэр кыпIуехъэ, унэ дэпк-
хэм чагъэхэр яIэх, кIашъом
кызыщыкIэзыгъэ чыпIэхэр
олгъэх, псыр зыхэзыщгъэ
дэпкхэр бэгыгъэх, зыкIаIэ-
тыгъ. Унэхэр, джэгупIэхэр, ша-
пIэр хъакIэхэм къаплъыхэх, бэ
кызыкIэупчIэхэрэ, сурэтхэр ты-
рахых.

Ихьсан ылгъэгъурэм зэригъэ-
гумэкIырэр мыгъуащэу джэха-
шъохэу псыр зычIэтыгъэхэр зэ-
рагъэгъушъынхэ фаер кIеIо,
ежыыр врачышъ, псы шъугъэм-
рэ ащ кыпыкIырэ грибокым-
рэ къапихырэ жыр сабийхэм
зыIуащэмэ, япсауныгъэкIэ зэрэ-
дир кIеIо.

— КIэлэцIыкIу 80 къырача-
лIэ, — кIеIуагъэ Марыет. — На-
хъыби кытфащэнэу ны-тыхэр
хъазырых, ау зыштыгъынхэ
чыпIэ тилэп. Чылэгъуищыми
сабийхэр къаращых, къуаджэу
Пщыжъхъаблэ нахь зэрэтпчы-
жъэзи, ащ къыращынхэу фаехэр
щылэх.

Псым изэрарышхо кытэ-
кIыгъ. Сабийхэр кызытымы-
гъаIохэрэр мээитIу хъугъэ. Тэ
тфэлъэкIыштыр Iофхэм ахэдгэ-
кIыгъ. Унэм ышъхъэ зэблэт-
хъугъ, шъхъаныгъупчэхэри зэ-
блэтхъуштых, кIэхэр кытфа-
щэгъахэхэу тилэх. ЧыпIэ ыкIи
район администрациехэм, вете-
ранхэм ярайон Совет, МЧС-м
икъутамэу Адыгеим щылэм инэу
яшIуагъэ кытагъэкIыгъ, ахэм та-
фэразэу «тхъашъуегъэпсэу» ятIэIо.

КIэлэцIыкIу IыгъыпIэм джы-
ри рашIылIэн фаеу къэнагъэр
макIэп. Джэхашъом идзэгъэ
пхэмбгъухэр зэблэхъугъэнхэ
фае, етIанэ дэпкхэм ягъэцэ-
кIэжыын ыуж ихъаштых. Мыр
унабэу зэхэт, зэкIэ бгъэтэрэзы-
жыын хъумэ, бэ ахыщэу ищы-
кIэгъэщтыр.

Германием кыикIыгъэ шIушIэр

Сабийхэр щэшхэ-
хэмэ, щэчъыехэмэ,
IыгъыпIэм ахэр кы-
зэрашэхэрэ шIыкIэр,
зэрэщыаIыгъэрэ уахъ-
тэр зыфэдызым, нэ-
мыкI Iофэу адашIэхэ-
рэми хъакIэхэр къа-
кIэупчIэх, джэуапхэри
игъэкIотыгъэу къара-
тыжыых.

— Псыр джыри
кызырэшъукIэуагъэр
зызэхэтэхым, инэу
тыгу хэкIыгъ, — еIо
Фарыкъу. — Адыгэ
хасэхэм зэрашIэнэу
къэбарыр Интер-
нетым идгъэхъагъ.
«Пхъуантэ» зыцIэ
лэапкъ фондывм ахъ-
щэ кыхъэу ригъэ-
жъагъ, хэти фызэ-
шIокIыштым фэди-
зылькым кыхиль-
хъагъ.

— Мыщ тыкызы-

сым, «тыдэ ахыщэр хатлхъэ-
мэ нахъышIуна» тIуи, цIыф-
хэм тахэупчIыхъагъ. Сабийхэр
зыщыаIыгъэрэ унэми ары тыз-
кIеплгыгъэр, — кыпедзэ Ихь-
сан. — Тигуапэу ащ изэтегъэ-
псыхъан къэтхыгъэ мылькур
хэтлхъашт.

Къоджэ чыпIэ зыгъэоры-
шIэжыпIэм ипащэу Къэрэби-
тэ Къэплъан хъакIэхэм апыгъо-
хыгъэ джэуапыр ахэм къакIэ-
лъэкIо:

— Тхъашъуегъэпсэу шъу-
кызырэкIуагъэмкIэ, шъукызы-
рэтфэгумэкIыгъэмкIэ. Ахыщэ
пчъагъэр арэп дгъэшIэгъуа-
гъэр, шъугу тыкызырэкIыгъэр,
гъогу шъукызырэтэхъагъэр
ары. Инэу тигуапэ, шъуизекIуа-
кIэ уасэ фэтэшIы. Iофым кы-
хэлэжъагъэхэм зэкIэми «тхъа-
шъуегъэпсэу» тфяшъуIожь.

— Шъори Тхъэм шъуегъэ-
псау. Мыщ фэдэ гумэкIыгъо
тыдэ щылэ адыги Тхъэм кыт-
щерэмыгъэшIыжъ, — Тхъэм
елъэIу Ихьсан.

Нэужым хъакIэхэми райо-
ным ипащэхэми янэрылгъэу
IэпыIэгъу ахыщэр кIэлэцIыкIу
IыгъыпIэм ипащэ раты.

Кызылэуагъэхэр адыгэ Iа-
нэм рагъэблэгъагъэх. Къал-
мыкышайр, кIоэе гъэгъугъэр,
бахъсымэр, мэл гъэжъагъэу
пIэстэ стыр зигъусэр Iанэм
кытырагъэуцох.

Iанэм пэхэхэу бэ зынэсы-
гъэхэр. Хэгъэгъу зэфэщхъаф-
хэм ащыпсэурэ адыгэхэм тызэ-
лыIэсы зэрэхъугъэр, адыгэ
гулытэмрэ гулэгъумрэ зэрэ-
мыкIосагъэхэр, зы чыпIэу ты-
псэумэ зэрэнахъышIур, бзэр
мыкIодыным зэкIэми тызэрэ-
пылтын фаер, нэмыкIхэри.

Районым ипаци, къоджэ
тхъаматэми, кIэлэцIыкIу Iы-
гъыпIэм ипаци гушIэ фабэ-
хэр хъакIэхэм араIох. Къэрэби-
тэ Къэплъан кыIогъэ къэба-
рымкIэ зэIуагъэр ауахы:

— ТIопсэ районым пэблэ-
гъэ адыгэ къуаджэхэм гумэ-
кIыгъо ин псым кызафехъым,
тицIыфхэм яIэр кызыхалъ-
хыи, щыгъынхэм, къэбым,
нэмыкI шхыныгъохэм анэсы-
жъэу афатщи тафэкIогъагъ.
Мыгъэ псыр тэ кызыткIэом,
ежъхэри дэгъоу кытфэкIо-
жыгъэх. КIэлэ чанхэр ягъу-
сагъэх, аIэшъхытIуагъэ альэ-
кIыштыр ашIэнэу. Ащ мэ-
хъанэшхо иI, сыдыгъуи кын
кызыфкыокIыгъэ цIыфым
адыгэхэр дэIэпыIэщтыгъэх.
Адыгэ шэн дахэр кызырэ-
тхэнагъэм тегъэгъушхо. Дахэм
дахэ ипэгъокI. ТапэкIи джащ
фэдэу тыпсэушт, Тхъэм гу-
шIуагъокIэ нахъыбэрэ тызэ-
Iуегъаки.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ.
Сурэтхэр Iэшъынэ Аслъан
тырихыгъэх.

Лъэхъану тызыщыпсэурэм мылъку щызэыгъэгъотын, щытэкъ дэгъу илэу псэун ылъэкъу зэпызыгъэфшэу гъэхэм цыфхэм фыщытыкълэу афырлэр зэфэшхьаф. Ащ лъапсэу илэри гъэнэфагъэ. Зым имылъку еж ышхъэ нэмыкълыхыныр, нэмыкълым ишлуагъэ ригъэкълыхыныр ышхъэ кыригъэхьахэрэп, ибаигъэ кыгъэлъэгъошт лэкълб къэралыгъо горэм «зыэрэщигъэпытэрэмкълэ», яхтэу, кхуэху ыщэфын ылъэкълыгъэхэм яйнагъэкълэ... Ахэм афэдэхэр цыф кызырэкълэхэм апэчыжъэх, агукъл ахэр аштэхэрэп.

Нэмыкъл купы байхэм ахэт. Ахэр кызыхэкълыгъэ, зыплугъэ лъэпкъым сыдыгъуи пэблагъэх, ащ игумэкъл, игушлуагъуи агукъл зэхашлэ, яшлушлагъэхэмкълэ уагъэгущо, лъытэныгъэ зыфьуагъэшш. Ахэм ащыщ ыцлэ епхыгъ Афыпсыпэ къоджэ цыкълум бэмышлэу щыкълэгъэ мэфэкълыхшоу Урысыем ичылплэ зэфэшхьафбэм кыарыкълыгъэ хьакълэхэр мыщ кызыщэллагъэхэм. Шъэумэн Хьазрэт кызыщыху гъэ, зыщанлугъэ къуаджэм еж имылъкукълэ даригъэшхыгъэ клиникэр зылажъэрэр илъэси 10 зэрэху гъэр ары шэмбэт мафэм, чэпыогъум и 1-м, игъэкълотыгъэу хагъэунэфыкълыгъэр.

Ащ ыпэрэ мафэхэм ом изытет тлэкълэу зэблэху гъэу, бжыхъэ ошх чыылэм огъу-огъоу

шхохэр щызылыгъыгъэхэри, непэрэ къэралыгъо къулыкълушлэхэри, зэлъашлэрэ артистхэри, республикэм имедицинэ къулыкълу илофшлэхэри... Культурэм и Унэ ифойе клиникэм игъогу кызылэотэрэ сурэтхэмкълэ гъэкълэрэклагъэ, ахэм аготых клиникэм фэгъэхыгъэ тхыгъэхэр, цыфхэм ярэзэныгъэ писъмэхэм къахэхыгъэ гушы-лэхэр...

Ігугтеохокълэ цыфхэр пэгъокълыгъэх залым кычлэхъгъэ Тхьакълушынэ Аслъан. Іофтхьабзэр зезыщэхэрэм мэфэкъл зэхэхэр кызызлэуахым ыуж псэуи апэу къауагъ ом изытет ыпкъ кыкълыкълэ, Шъэумэн Хьазрэт кызырэгъужыщтыр ыкъл ащ кыхэкълыкълэ шлуфэс телеграммэ кызырэгъэхыгъэр. Хь. Шъэумэныр клиникэм илофшлэхэм къафэгущлэоз, къетхы: «Цыфхэм япсауныгъэ къэухъумэгъэныр анахъ агъэлъэплэрэ сэнэхьатхэм ащыщ. Шъо илъэс пчъагъэхэм хьалэлэу ащ шъуфэлажъэ. Тхьашлуэгъэпсэу цыфым илыу, игумэкъл зэхашлушлэн зэрэшъулъэкълырэмкълэ, ащ ипсауныгъэ къэшъуухъумэным, ары пакълушъ, ищылэныгыи къэжъугъээнэным мафэ кыс шъузэрэпылтым пае. Сырэгушхо сиамал кыхьыщтымкълэ сэри а Іофшлэум сыкълыхэлэжъэн зэрэслэкълыгъэм.

Псауныгъэ пытэ шъуилэу илъэсыбэрэ джыри цыфхэм

шъуишлуагъэ яжъугъэкълынэу сышъуфэлъаІо...» Цыфхэм Шъэумэн Хьазрэт лъытэныгъэу фашлэрэр, зэрэфэразэхэр къахэхэу, а гушылэхэм ауж бэрэ Іэгъу теуагъэх.

Мэфэкъл Іофтхьабзэр лъагъэ-кълуатэз гушылэр ратыгъ Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхьакълушынэ Аслъан.

— Шъэумэн Хьазрэт ыцлэ зыхырэ клиникэр, — кылуагъ ащ, — непэрэ лъэхъаным диштэрэ апэрэ медицинэ учреждениеу Адыгеим ит ху гъэ. Ащ иапэрэ Іофшлэгъу мафэ кы-

тэу Жэнэ Аскэр. Ар кълэу къа-тегушылагъэ клиникэм ишлын мэзий нахьыбэ зэримыкълуды-игъэм, непэ ащ илофшлэклэ, медицинэ Іэпылэгъоу цыфхэм аригъэгъотын ылъэкълырэм, специалистэу мыщ члэтхэм ялэ-пэлэсэныгъэ. Жэнэ Аскэр игу-шылэхэм яшыхьатэу клиникэм илофшлэклэ, иамалхэр кызы-Іотэрэ документальнэ фильмэм мэфэкъл зэхэхэм хэлэжъагъэхэр еплъыгъэх.

Мэфэкъл Іофтхьабзэм хэлэ-жъагъ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и

Мыкълэдыжбын цысръл илэр

щегъэжъагъэу псауныгъэм игупчэ шъыпкъэ ар ху гъэ, сымаджэу къауаллэхэрэм медицинэ Іэпылэгъоу шэпхъэшлэхэм адиштэрэр зэрагъэгъотырэм имызакъоу, моральнэуи Іэпылэгъу афэхьух. Ащ мэхьанэшхо ил. Урымыгушхон плэ-кълыштлэ илъэси 10-м кыкълуцл клиникэм нэбгырэ мин 12-м ехъумэ Іэпылэгъу зэращыфэху гъэхэм. Мыщ инициалистхэм операцие мини 10-м ехъу ашлыгъ, ахэм мымакълэу ахэтых хьылъэ дэдэхэри, «высокотехнологичнэх» зыфалэхэрэри.

Кыхъэгъэщы сшлэгъу шъуиспециалистхэр сыдыгъуи яшлэныгъэхэм ахагъэхъоным зэрэпылхэр, кълэм зэрэлъыкълэхэрэр, технологиякълэхэр шлуагъэ кытэу агъэфедэным пае мыпшъыжъэху Іоф зэрэ-зыдашлэжырэр. Ахэм къахэкълэу ллэшлэгъукълэм иклиникэу мыр щыт. Сицыхъэ телъ илъэ-си 10-кълэ тызэкълэбжъэм шъу-зытеуцогъэ гъогум гъэхъэ-гъэшлэхэр щышъушлэхъэзэ тапэкъл шъузэрэрыкълуштым...

Ащ фэдэ шлуфэс псалъэм ыуж Адыгэ Республикэм и Лышхъэ къэралыгъо наградхэр аритыжыгъэх клиникэм илофшлэхэм. Псэуи апэу сценэм кыдащягъ «Адыгеим и Шытхъузехъ» зыфилорэ цлэ лъаплэр зыфагъэшшошэгъэ Жэнэ Аскэр — клиникэм игенеральнэ директор. «Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкълэ изаслуженнэ Іофшлэ» зыфилорэ шытхъуцлэр кызыушыхьатыр тхылхэмэр бгъэхалхьэхэмэр Тхьакълушынэ Аслъан аритыжыгъэх клиникэм инициалистхэу Наталья Зайцева, Стефан Кажекиным, Наталья Кузнецовам, Мышгъэ Маринэ, Нэлсэу Мирэ.

Нэужым гушылэр ратыгъ я XXI-рэ ллэшлэгъум иклиникэу Хь. Шъэумэным ыцлэ зыхы-рэм ипашэу, Урысыем изаслу-женнэ врачэу, Адыгэ Респуб-ликэм инародрнэ врачэу, меди-цинэ шлэныгъэхэмкълэ кандида-

Тхьаматэу Федор Федорко ыкъл клиникэм илофшлэхэу Парламентым и Шытхъу тхылъ зыфагъэшшоагъэхэм ахэр мыщ шаритыжыгъэх. Ау псэуи агъэшлэгъуагъэр ыкъл мы медицинэ учреждением илофшлэхэм лъытэныгъэу афашлэрэм кыхъэзыгъэхуа-гъэр зыфэгущлэнэу, Шытхъу тхылъыр зэрэтыжыкълнэу зылъэ-къуацлэ кыралуагъэхэм ащыщ-хэр сценэм кыдэкълэохнэу зэрэмыху гъэр, ахэм ялофшлэплэ чылплэхэр къабгынэхэ зэра-мылъэкълыгъэр ары. Дисципли-нэшхо клиникэм зэрэчлэлым ари изы шыхьат.

Кубанскэ медицинэ академи-ем иректорэу С. Н. Алексеен-кэм гушылэр зыратым, сценэм ащ кыригъэблэгъагъэх ку-пышлу хъоу а еджэплэ заведе-нием кыкълыгъэхэр. Гуфэбэ-ныгъэм гушхоныгъэр дыкълы-гъоу ректорым кылуагъ непэ клиникэм шылажъэхэрэм яна-хьыбэм мы университетыр кызыраухыгъэр.

— Сэри мыщ, я XXI-рэ ллэшлэгъум иклиникэ, сыщылэ-жъэнэу синасып кыхьыгъ, — кылуагъ С. Н. Алексеенкэм. — Ау щылэныгъэ гъогум джы-сызыдэщылэ чылплэм сырищэ-лагъ. Ренэу сэгъэшлагъо шъоф-нэкълым мэзиим кыкълуцл мыщ

фэдэ псэуалъэ кыиуцонэу зэрэху гъэр ыкъл ар зилэшлэгъэ цыфым, зэлъашлэрэ меценатэу Шъэумэн Хьазрэт икъоджэ-гъухэм, илъэпкъэгъухэм шлу-лэгъоу афырилэр зэрэгъунэн-чъэр. Клиникэм Іэпэлэсэны-гъэшхо зилэ командэ дэгъу Аскэр щызэригъэулу гъ. Кол-лективми, Адыгэ Республикэм щыпсэхуэрэми тыгу кыдделэу тафэгущлэ.

Университетым ыцлэкълэ шлухьафтынэу къашыгъэхэр Жэнэ Аскэр зыратыжыкълхэм ыуж ректорым етлани кыхи-гъэхъожыгъэ:

— Шъэумэн Хьазрэт тэ ти-университети мымакълэу Іэпы-Іэгъу кыфэху гъэ. Ащ ыпкъ кыкълыкълэ тиапшъэрэ еджаплэ ишлэныгъэлэжъхэм ясовет унашэо ышлыгъ Хь.М. Шъэ-умэным «Университетым ипро-фессор гъэшлуагъ» зыфилорэ цлэр фэгъэшшошэгъэнэу.

А шытхъуцлэр кызыушы-хьатыр тхылъымрэ бгъэхалхь-хэмэрэ Жэнэ Аскэр ащ ри-тыгъэх, рэзэныгъэ гушылэхэр меценат цлэрылом лъагъэлэ-сыжыкълхэу зэрэщыгу гъырэр кыхыгъэщызэ. Мы еджэплэ заведением иубилейнэ ме-далхэри мэфэкъл зэхэхэм рек-торым шаритыжыгъэх клини-кэм игенеральнэ директорэу

Адыгэ Юрылотэшлэныгъэр я XXI-рэ лэшлэгъум

Зэлашлэрэ шлэныгъэлэжъу Хъут Шамсэдинэ ыныбжэ илэс 75-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхъыгъэ Дунэе научнэ конференциеу «Адыгэ Юрылотэшлэныгъэр я XXI-рэ лэшлэгъум» зыфиорэр гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтэу КIэрэщэ Тембот ыцIэкIэ шытым Юныгъом и 30-м шылагъ.

Конференциер къызэлуиыхыгъ ыкIи пленарнэ зэхэсыгъом пэублэ гушыгъэр къыщишыгъ АРИГИ-м идиректорэу, филологие шлэныгъэхэмкIэ докторэу Бырсыр Батырбий.

Научнэ зэукIэшхом Адыгем ицIыф гъэсагъэхэм ямызакъоу, Абхъазым, Къэбэртаем, Армавир къарыкIыгъэхэр зэрэхлажэхэрэм ащ дунэе мэханэ къызэрэратыгъэр къылуагъ. ЗэукIэр зэрэкIощт шыкIэм, лэныкIэ шхъалэхэу секциехэм Iоф зэралэщтхэм ащигъэгъо-загъэх.

Мы научнэ Iофтхъабзэр цIыф гъэшлэгъон хьалэмэтыгъэу, къинэу шылэныгъэм къытыригъэлагъэм зыкырымыгъэфуэу, щэлагъэрэ акылырэкIэ зыфырыкIужыгъэ псэугъэ шлэныгъэлэжэ инэу Хъут Шамсэ-

кIыгъэнри ыпшгъэ зэрифагъэхэр игушыгъэ къыхигъэщыгъ. Яныбджэгъу блэгъагъэу, яIофшIэгъу мыпшгъыжъэу Хъут Шамсэдинэ идунэететыкIагъэр, игушысэкIагъэр, наукэ хъасэм иIахэ инэу хилъхъагъэм уасэ афашIэу непэ агу къызэрагъэкIыжырэм лытэныгъэу, шхъэкIэфэныгъэу фырялэр кIегъэтхэу ылытагъ.

Конференциер лыгъэктолагъ филологие шлэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу, академикэу Мамый Руслан идокладэу «Хут Ш.Х. и се-

сэдинэ инаучнэ IофшIагъэхэм абхъаз ыкIи тэ тишлэныгъэлэжъхэу Шхъэлэхъо Абу, ЩэшIэ Казбек, нэмыкIхэми осэшхо зэрэратыгъэр къыхигъэщыгъ.

Шамсэдинэ псээ дэдэу, я 5-рэ классым щеджэзэ, адыгэ пшыситIу къыригъэIотэжьи ытхыхи, хэку гъэзетым къызэрэщыхиутыгъагъэм, нэужым, институтым щеджэ зэхъум, фольклорым ишгъуашэхэмкIэ Iофыбэ зэришIагъэм итхыгъэхэр, инаучнэ статьяхэр къызэракIэкуагъэхэм, ежэ зыхэлэжъгъэ (иза-

нагъэми анаIэ тыраригъэдзагъ.

— Лыгъэ-пытагъэу Шамсэдинэ хэлыгъэм ихъатыр ипсауныгъэ нахъ къыхэIагъэу, ымылэгъужэ зэхъуми научнэ Iофышхо кIыныр зэрымыгъэтIылыгъэр. Лэпкъым икIэн баеу фольклорым Iоф дэшIэгъэным, зэхэфыгъэным, мэханэ фэшIыгъэным Хъутыр зыкIи езыгъэп; лэныкIуабэкIэ ар зэхыфигъ, лыгъэ-кIотагъ, хигъэхъагъ, ежыри ащ научнэ хъасэм пытэу хигъэуцагъ, — къылуагъ Мамый.

Шамсэдинэ илэсыпшI пчъагъэм Iофэу ышIагъэм «Сказочный эпос», «Сказки и сказания адыгов», «Адыгэ гушыгъэхэр», тхылыщ хурэ адыгэ пшысэхэу 1987 — 1990-рэ илэсэхэм къыдэ-кIыгъэр, «Адыгейские сказания», адыгэ просветитель-хэм яхьылэгъэ тхыгъэу «Шаги к рассвету» къызэратыгъэхэр Руслан къылуагъ. Шамсэдинэ опсауфэ адыгэ фольклорым зэгъэгъэныгъэ-зэхэуфукIыныгъэ тэрэз хилъхъаным зэрэдэлэжъагъэр кIыгъэтхыгъ. КIэлэцIыкIухэм апае ытхыгъэ тхылыгъэри «Острый ум и хитрые руки» (Москва къыщыдэкIыгъ), «Дышгъэ блэр» ыкIи «Къашъо» осэшхо зилэхэу ылытагъ.

Шамсэдинэ инаучнэ диссертацие къызэригъэшпыкIэгъэ тхыгъэу «Сказочный эпос адыгов» зыфиорэм Мамыйр къыщыуцугъ. УпчIабэмэ джэуап аритэу, фольклорыр литературэм ылытагъэу зэрилыгъэр ащ зэрэщыкIэгъэтхыгъэр къылуагъ. Хъут Шамсэдинэ ынитIу амылэгъужыгъэу Iоф зишIэгъэ илэс 30-ми иIофшIэнкIэ зи къызэрэтемынагъэр, къэкIощт лIэужхэм афэгумэкIэу, ышIэрэр шIомакIэу зэрэщыгъэр, ныбжыкIэхэр наукэм, анахъэу фольклорым, зэрэхищагъэхэр Мамыйм къыIотагъэх. Шамсэдинэ шIэжэ дэгъу зэриIагъэр, щIэгъэшхо зэрэхэлыгъэр — зэкIэ къыгъэшIэгъэ илэсэхэм пэкIэкIыгъэр лыгъэм фиэгъагъ.

Ащ къыкIэлъыкIоу **абхъаз**

шлэныгъэлэжышхоу, зэлашлэрэ фольклористэу Шота Салакая къэгъушылагъ. Хъутым ыцIэкIэ зэхашгъэ научнэ конференциер мэханэ зилэу ылытагъ; игуапэу Хъут Шамсэдинэ идунэететыкIагъэм, идунэезэхэшIагъэм афэгъэхыгъэ гушыгъэ фэбэ зафэ къылуагъ. Шлэныгъэлэу Шамсэдинэ шIоу ылэжыгъэм ныбжы-рэу псэ пытэ зэришIыгъэр кIыгъэтхыгъ. Докладэу «Об особенностях реализации прометеевского мотива в абхазо-адыгском эпосе» зыфило-рэм ригъэдэлугъэх.

Абхъазым кIыкIыгъэу, филологие шлэныгъэхэмкIэ докторэу Зураб Джапуа «Абхазские нарские сказания о Саусрыкуа в соотношении с их северокавказскими версиями» зыфиорэ док-ладыр къышIыгъ.

СаусрыкIоу машIор къызэрихыгъэм, СаусрыкIоу икIэхукIэ, мы нарт лыхъужэ гъэшIэгъоныр зыщыIэгъэ уахъгъэр зыфэдиным япхыгъэ упчIэхэу къэтэгджыгъэхэм зэдягупшысэхэзэ шлэныгъэлэжъхэр зэхэгу-щыIагъэх, джэуапхэри къагъо-тыгъэх.

Филологие шлэныгъэхэмкIэ докторэу УнэрэкIо Рае идокладэу «Адыгейская фольклорная культура: перспективы изучения» зыфи-орэр пленарнэ зэхэсыгъом кIэху фэхъугъ.

Ащ ыужым секциехэм — фольклорымкIэ, литературэмкIэ, лингвистикэмкIэ Iоф ашIагъ. Ахэм докладхэр ыкIи къыIотыкIыныхэр къащашыгъэх шлэныгъэлэжышхохэу ТхаркIохэу Юныс, Хъанхъу Руслан, ПэрэныкIоу Къутас; хэкум къэзыгъэгъэжыгъэхэмкIэ — Едыдж Батырай, Мэщ-фэшIу Нэдждэт. Конференцие-м иIофшIэн хэлэжъагъэх филологие шлэныгъэхэмкIэ канди-датхэу Хъуажэ Нуриет, Хъа-мырзэкIоу Нуриет, Хъакъунэ Эльзэ, Адыгэ къэралыгъо уни-верситетым иаспирантхэм ащыщхэр.

Дунэе научнэ конференциеу «Адыгэ Юрылотэшлэныгъэр я XXI-рэ лэшлэгъум» зыфиорэр лэжъаныкIэм адыгэ фолькло-ристикэм иIофыгъохэр зэрэщы-зэшIуахыхэрэр къыриIотыкIэу гъэпсыгъагъэ, зыфигъэуцу-жыгъэгъэ гухэлыри зэшIуи-хыгъ.

Научнэ зэукIэшхоу Хъут Шамсэдинэ илэс 75-рэ зэрэ-хъугъэм фэгъэхыгъагъэм шлэ-ныгъэлэжыым ыпхыгъэу Зами-рэрэ (филологие шлэныгъэхэмкIэ кандидат) Тамарэрэ (врач) шылагъэх, ятэ шIэжэ инэу фашыгъэр ягопагъ. ШыушIа-гъэр зэрэмыкIодырэм мы Iоф-тхъабзэр ишыс.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтхэр Iэшгъынэ Аслъан конференцием къыщытыри-хыгъэх.

динэ ыцIэкIэ зэрэзэхашагъэр къыкIыгъэтхыгъ. ЫнитIу хъа-тэу зрамылэгъуэзэ, Адыгэ кIэлээгъэджэ институтым щеджэхэ зэхъуми, фэгъэктогъыгъэ гори зыфимышIыжъэу, фашIы-ными шымыгъуэу, Шамсэдинэ дэгъу дэдэу зэреджэщыгъэм, ыгу риубытэрэм (мурадым) фэктон зэригъэкIыштыгъэм, цIыфышIу-шэнышIоу, сэмэр-къэу гушыгъэ зэгъыр ыIупэу зэрэгъэлсыгъагъэм ягугъу къы-шыгъ. Шамсэдинэ зэ плэгъ-гъугъэу, зэ уIукагъэу щытмэ, пшымыгъушпэжыныгъэ гум къы-нэхэрэм зэрэщыгъэр къы-луагъ. Фольклористикэм лэ-ныкIуакIэ зэрэфишIыгъэр хигъэуныфкIыгъ. Лэпкъ жэрыIо творчествэр кIэугъоежыгъэ-нымкIэ Iофышхо зэришIа-гъэр, ащ научнэ-теоретическэ лэпсэ фэшIыгъэным фэдэ къабзэу, научнэ кадрэкIэхэр гъэхъазырыгъэнхэри, литерату-рэ зэфэшхъафыбэ къыдэгъэ-

верокавказская фольклористика» зыфиорэм. Мамый Русланрэ Хъут Шамсэдинрэ азыфагу ныбджэгъуныгъэ ин илыгъ. Ащ елыгъыгъэу Руслан икIэлэотэн шлэныгъэлэжыым ишылэныгъэ ыкIи итворческэ гъогу къызэлыиубытэу гъэпсыгъагъэ.

Хъут Шамсэдинэ Кавказым ыкIи Урысыем ифольклорист инхэм зэрэщыгъэр, филологие шлэныгъэхэмкIэ докторэу, АМАН-м иакадемикэу, АР-м шлэныгъэхэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшхоу, гуманитар ушэ-тынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтым ишлэныгъэлэжэ шхъалэу зэрэщыгъэм ягугъу къышIыгъ. Научнэ лэпсэ пытэ зилэ IофшIэгъабэмэ — тхыгъ-хэм, сборникхэм, учебникхэм, егъэджен IэпыIэгъухэм зэряв-торыр, ахэр Москва, МыекIуа-пэ, Краснодар, Налчык, Чер-кесскэ къызэрэщыдэкIышты-гъэхэр къылуагъ. Хъут Шам-

къоми, гъусэ илэми) тхыгъ 15 къызэрэдэкIыгъэр, ренэу фольклорым ыналэ тетэу угъоигъэхэр зэришIыгъэхэм, ахэр научнэ лэпсэм тетэу зэрэзэхыфыжыгъэхэм ягугъу къышIыгъ. Тхыдэуагъэхэм, пшысэIуагъэхэм, орэдыIохэм ацIэхэр адыгэ лэп-къым Хъутым къызэрэфигъэ-

(Къызылгъытлорэр
чъыпыогъум и 8-м
кыдэкъыгъэ номерым ит).

Шумафэ янэ нысэ ищыкIа-
гъэу ыкъо кыыригъэсэн ымы-
лэкIау алошъ, зыубгъэкIа-
нышъ, укысщытхушъ, ыкъо
сыфишэмэ кIамыгъожьынэу
ышIошъ бгъэхъумэ сигонэщт.

Свети ыпэкIа пхъэтпэмыхъ
ышIыштыгъэ кIалэм, Сусанэ
ыгу факлоу кызыфыхыгъэпсы-
рэм, «къапоуи зэхэсэмыгъэхъ»
зыфилоштыгъэм джы ежыри
ышэмэ дэкIонэу хъазырты, ар
кызыхъышъ гущыIэхэр фидзы-
хъуи ригъэжъэгъагъ, ау Шумафэ
гу лымыгъэ фэдэу зыкышIышъ,
ежъ кыдэмыхъугъэр ипшъ-
эшъэгъу кыдэхъунэу фэмые-
ми, «зэтхъамыкIэм, кыпфалIэ
зэхъум удэкIонэу зэппэсы-
жыгъэп, джы уфае хъужыгъэ,
ара?» зэриложьыгъэми, ар кы-
лонкли макIэ шыIэжыгъэр,
фэлъэкIыштыр зэкIа ышIэщтэу
ыгъэгугъагъ.

— Сэщ пае къэнэнэп, тызэп-
шъэшъэгъу хъаулыа ащ фэдэ
горэмкIэ тишIагъэ зэмыкIы-
жыштымэ.

Охътаби тыригъэшIагъэп,
Светэ Шумафэ янэ зылуигъэ-
кIагъ. Зыфаер занкIау кымы-
лоу кыухъэзэ кыыригъэжъагъ:

— Асыет, нысэ уфаеу, ау
пкъо бгъэдэлон умылэкIау
алошъ къуаджэм...

— Ар дэд, — Светэ кы-
ригъэжъагъэр къеухыфэ емы-
жэшъоу Асыет къэгугагъ, —
дунаим семыхыжызэ къо-
рэлъфхэр сIэхэу къэслъэгъу-
жынынэу сыфай шъхъаеу, скъо
сфэгъэгумэкIырэп, жажэрэр
къэсшIэн слъэкIырэп.

— Къахихыштыр ымышIау

пшъашъэмэ ахэлъыхъухъэ-
штын.

— СшIэгущэрэп, ахэлъыхъу-
хъэми гъунэ илэн фаеба! Ты-
гъуасэ къалъфыгъэп, икъэ-
щэгъу блэмыкIыгъэмэ, къэмы-
сыгъэу пIон плъэкIыштытэп,
пшъэшъэ дахэу къуаджэм дэс-
хэм ыгу рихъын къахигъэ-
кIырэба!

— О нысэкIа узыфаем ыцIэ
епIомэ, Шумафэ тебгъэнэцIы-
хъанкли мэхъу. Уналэ теудзагъэу
зи пшъашъэ къуаджэм дэсы-
ба?

— Хэта? — зыцIэ кыри-
лоштыр кышIэгъахэми, Асы-
ет къэупчIагъ.

— Нэпэсумэ япхъу, Сусан
ары.

— Iух, ыцIэ къепIоуи зэхэсэ-
мыгъэх, — етхыуагъ Асыет. —
Арэу кыфэягъэмэ, фытелIэ
зэхъум кыдэкIони. Тхъамы-
кIэти зэрипэсыжыгъэп, джы
игъот ины хъугъэшъ, кыфае
хъужыгъэ, ара? Ар скъо зэри-
пэсыжынынэу щэрэмыгугъ.

Ары зэхихынэу Свети зыфэ-
ягъэр. Ипшъэшъэгъу кызырэр-

гъэр пкъо псэогъу фэхъуныр
хэгъэкIыри, теплъэнэуи фэмыеу
ары. Джы фалIэ хъужыгъэ.

Пшъашъэм икъэгущыIагIэ
Асыет ыгу рихъыгъэп, «мыри
сид пшъэшъэгъуа, къелъэ-
Iугъэм ишIоигъоныгъэ фигъэ-
цэкIэным ычIыпIэкIа кысфе-
убы. ЗыгорэкIа ежъ сикIалэ
псэогъукIэ къенэцIы шъуIа?»
Къэрар хъатэ имылэу хэлъагъ.
Ежъ зэнэгуагъэр шъыпкъэмэ
ыушэты шIоигъоу фыхы-
гъэпсыгъ:

— Ощ фэдэ горэ скъо кыс-

фэдэу зыкышIау ынапIэхэр
ригъэплIыхы, чэфынчъэу, ыма-
къэ макIау кыыригъэжъагъ
Светэ. — Сэ шытхъупсыр
кыыозгъэчъэхыгъ, нысэ уфэ-
хъумэ кIамыгъожьыштыгъэу Асы-
ет ышIошъ згъэхъуным сы-
пылыгъ, ау кысэдэIунэуи фэ-
ягъэп. КъызкIыпфэмыер сэ
къэсымыложьыми, ори къэп-
шIэгъэхэн фае, зэтхъамыкIэм
ыкъо зэрэщыбгъэзыагъэр ары.

— Сфэмышъуашэ зи кы-
силолагъэп, — ежыри ащ энэ-
гуештыгъэти, къэбарэу кыфи-
хыгъэр мэстэ лыгъэ ыгу
кыхилугъэ фэдэу Сусанэ кы-
щыхъугъэми, имысагъэ еуцо-
лэжыгъ.

Ары шъхъаеу, ар Шумафэ
янэ ылуагъэр ары, кIалэм ижэ-
дэкIау зэхехыфэ ыгу зэрэмып-
сэфыштыр Сусанэ зыдешIэ-
жыгъэти, хъау, ащ зыгъэгущIон
къэбар кыкIэрихыным шы-
гугъыпэрэп, ау сид кырило-
штыми ыушэтышты. Сид иушъ-
хъагъуми, Шумафэ ыпэ кызы-
фэрэм гущыIэгъу ышIыштыгъ.

— Шумаф, узажэрэр сшIэ-
рэр нахъ, къэмыщэзэ лIыжы
ухъушты, — ылуагъ Светэ. —
Уянэ нысэ фаеу, кызырэмшъ-
рэр лъэшэу ыгу хэкIау алошъ
къуаджэм кыщекIокIы, —
джэуап кытыжыгъ.

— Марыба сэ сыхъазырба!
— ащ нахъ фэмыщыIэжъэу
Сусанэ кызылуипхъотыгъ.

— Ары шъхъаеу сянэ
нысэкIа уиштагъэп, — сэмэр-
къээр шигъэзыи, ишъыпкъэу
къедысыгъ Шумафэ. — Сэри
шульэгъур мылкъукIа зыхъо-
жын псэогъу сыфаеп.

Ащ Сусанэ кырилолIэщтым
емыжэу Шумафэ ежъэжыгъ.
РилолIэни шыIэжыгъэп, зэкIэри
кыгурылогъэхагъ.

2011-рэ илъэс

ПЭНЭШЪУ СЭФЭР

АКЪЫМЛЫР

ЖЫБЖЫМ КЪЫДЭКЪО

Повесть

— Сэ сыфаеу сIокIа кы-
кIын шыIэп, ежъ кыхихын фае
нахъ.

— Ари шъыпкъэ, ау ным
ыгу рихъырым ыкъо псэогъукIэ
лыIабыуи кыххэкIы, — ежъ
зыфаем Светэ гушыIагъэр кы-
решалIэ. — Сэ сшIэ зы пшъа-
шъэ, хъау, джы пшъэшъэжъэп,
лIы иIагъ, ау зэдэпсэунхэу ина-
сып кыххыгъэп, Шумафэ
лъэш дэдэу ыгу рихыштыгъ,
сыдым кыххэкIыми, псэогъу
зэфэхъунхэу хъугъэп, ащ ны-
сэкIа уфаеу епIомэ, къешIункли
мэхъу.

шыгугъыгъэр шигъэзыи,
бзылфыгъэм дыригъэштагъ:

— КъэпIагъэр шъыпкъэ,
Асыет, уыушэтымэ сшIоигъоу,
сипшъэшъэгъу кысэлъэгъу-
гъэти игугъу кыпфэсшIыгъ
нахъ, сыгукIэ джа дэдэр сэри
зэсложыгъагъэ. О зэрэмыдэщ-
тыр сшIэзэ игугъу кыпфэс-
шIыгъ. Ары сэ сышыгъозэ
шъыпкъэ, пкъо Сусанэ мыштэ
зыкIышIыштыгъэр унэгъо
тхъамыкIа кызырэкIырэр ары.
Игъот зэрэиным дихъыхы, ежъ
елъытыгъэмэ, лIыжы пIоми
хъуштым дэкIагъ. Ылошты-

фицагъэмэ, нысэ мыштэ сшIы-
ныгъэп.

«Сэ сыхъазыр» Светэ кы-
лонкIа мэкIа дэдагъ шыIэжы-
гъэр, ау а дэдэр зэрипэсыжы-
гъэп, нафэба игушыIэгъу кы-
щыхъун ылъэкIыштыр.

Сусанэ зылуигъакIау къэба-
рэу кыфыхыгъэр релотэфэ
ышIабы дашIау ыдэжъ Светэ
кIауагъэ. Къэбар дэгъу фыхы-
штыгъэмэ, ыгъэгущIошты-
гъэмэ ащ фэдэу дэмыгуIэнкIи
хъуштыгъ.

— Зи къэбар хъун кып-
фэсхыгъэп, — ыгу хэкIыпэ

КЪЫБЛЭ ШЪОЛЪЫРЫМ

КАВКАЗ

Иофыгъохэм апылъыштых

Темыр-Кавказ шъолъырым илъ Ио-
фыгъохэр зыфэдэхэр зыщызэрагъэ-
шIэщт Гупчэ къалэу Ростов-на-Дону
шIэхэу кышчызэIуахышты. Ащ джырэ
лъэхъаным Иоф зышIэрэ институт-
хэмрэ гупчэхэмрэ зэрипхыштых.
Ахэм ашышыхъ Къыблэ федеральнэ
шъолъырым шызэхэщэгъэ апшъэрэ
еджапIэр, ХышIуцIа-Каспийскэ
шъолъырым социальнэ ыкIи эконо-
микэ уплъэкIунхэр зышIау шыIэ ин-
ституты, социальнэ-политическэ
уплъэкIунхэм апыл институты,

эксперт гупчэу «Вектор-Юг» зыфи-
лорэр, нэмыкIэхэри.

Социальнэ ыкIи экономикэ уп-
лъэкIунхэр зышIырэ институтым ипа-
щэу В. Захаровым кызырелорэмкIэ,
Гупчэу зэхашагъэм «иIэнэ хъураехэм»
ахэлажэхэрэм архивхэм ачIэлъ до-
кументхэр агъэфедэхэзэ, Иофыгъоу зэ-
хафыштыхэм альпапсэхэр кыхагъэщи-
штых. Ащ фэдэ Иофыгъохэм ашышъ
«черкес Иофыр» ыкIи мухъаджырахэм
якъэгъэзэжыын.

«РОССЕЛЬХОЗБАНКЫР»

кызфагъэфедэщт

Мэкъумэщ хызмэтым зегъэушъом-
бгъугъэным ыкIи къахыжырэ лэ-
жыгъэр фэдэ хэлъэу мэкъумэщы-
шIэхэм агъэфедэным фэгъэхыгъэ Зэ-
зэгъыныгъэм Къэбэртэе-Бэлъкъар
Республикэм ипашэу Къанэкъо Ар-
сенрэ ОАО-у «Россельхозбанкым» ит-
хъаматэу Дмитрий Патрушевымрэ
кIэтхагъэх.

Мэкъу-мэщымкIа къэралыгъо про-
граммэу къэкIорэ илъэсым икIау
ипалъэу агъэнэфагъэр игъом агъэц-
кIэным фэшI банкым фэгъэкIотэныгъэ

зыIэ кредит республикэм кызырэф-
иIупшыштыр Д. Патрушевым къари-
луагъ.

Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм
ипашэ тапэкIи ахыщэ чIыфэхэр «Рос-
сельхозбанкым» кылихыхэу ыкIи
игъом ритыжыыхэу хъугъэ. Аужырэ
илъэсхэм «Россельхозбанкым» ифили-
алэу шъолъырым шыIэм кредитэу
цIыфхэм аритырэ пчъагъэм фэди-
плI кыххэхъуагъ. Арышъ, лэжыгъэ къэ-
гъэкIыным, былымхъуным, къахы-
жырэ переработкэ ашIыным апае
банкым ахыщэу къаритырэми кы-
хигъэхъошты.

КЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭМ

зафагъэхъазыры

Краснодар краим икъэгъэлъэгъон
гупчэу «КраснодарЭкспо» зыфи-
лорэм я 18-рэ Дунэ агропромыш-
леннэ выставкэ шызэхашышты. Ащ
мэкъумэщ хызмэтым гъэхъагъэу
шашIыгъэхэр кыххэлэжъэщтхэм
кышшагъэлъэгъошты. Губгъо Иоф-
шIэнхэм ашагъэфедэрэ техникакIэм,
былымхъуным, перерабатываущэ
промышленностым амалыкIау яIэ
хъугъэхэм къэгъэлъэгъогъэнхэм
нэлъасэ защыфэпшIын плъэкIышты.
Къэгъэлъэгъонхэм компание зэ-
фэшъафхэу 700 фэдиэ хэгъэгъу

30-мэ къарыкIыгъэхэу ахэлэжъэ-
штых. Мыгъэ апэрэу Германием,
Италием, Голландием, Францием
ялъэпкъ экспозициехэр къэгъэлъэ-
гъонхэм къашыштых. Краснодар кра-
имкIа мэкъумэщ хызмэтымрэ пе-
рерабатываущэ промышленностым-
рэ я Департамент ипресс-къулыкъу
макъэ кызырэгъэлурэмкIа, къэгъэ-
лъэгъонхэр зыщыкIошты гупчэм изэ-
тегъэпсыхъан фежъагъэх. ИкIыгъэ
илъэсым елъытыгъэмэ, ащ чIыпIау
ыубытырэри нахыбэщт.

ОБЩЕСТВАКIЭ

зэхашагъ

Къэрэщэе-Щэрджэс Республикэм иобщественнэ организациякIау «Барс
ЭлькIа» зэджагъэхэм лъэтегъэуцо фашIыгъ. Организацием хэхагъэх рес-
публикэм шызэлъашIэрэ шIэныгъэлэжъхэр, культурэмрэ искусствэмрэ
яIофышIэхэр, врачхэр, спортсменхэр, журналистхэр, бизнесменхэр,
нэмыкIэхэри. Республикэм шашIэрэ, кышчырахыжырэ Иофтхъабзэхэм
зэшIохынкIа джы «Барс Эль» ымакIи шызэхашышты, ащ хэтхэм яшIошIэхэри
къыралотыкIыштых.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдзыгъжыкыр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ ИофхэмкIэ,
Iэжыб къэралхэм
ащыпсэрэ тилъэп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шъхьалэр
ДЭРБЭ
ТИМУР

Редактор
шъхьалэм иапэрэ
гуадзэр
АУЛБЭ Руслъан

Редактор
шъхьалэм
игуадзэр —
пшъэдэжыж
зыхьырэ
секретары
ХЪУРМЭ Хъусен

Пшъэдэжыж
зыхьырэ
секретары
нэпшэкъуй
Заур

Редакциер
зыхьыгъэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэжыж зы-
хьырэ секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:
Урысые Федерацием
хэутын ИофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чIыпIэ гъэlorы-
шIапI, зэраушыха-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4364
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2454

Хэутыным
узшыкIэтхэнэу щыт
уахьтэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахьтэр
Сыхъатыр 18.00

ТИЗЭИУКIЭГЪУ ГЪЭШIЭГЪОНХЭР

Театр-
шоу Мо-
сква дэ-
тым иорэ-
дылоу,

Адыгэ Республикэм инароднэ артисткэу Мамсыр Маргаритэ Мыекъуапэ къызэкIом гущылэгъу тыфэхъугъ. Германием ар щэпсэу, игупсэу Адыгеим щилъэгъугъэр, къэбарэу цызэхихыгъэр шлогъэшIэгъон.

Адыгэ Республикэм ия 20-рэ илъэс фэгъэхыгъэ мэфэкI зэхэхэмэ Мамсыр Маргаритэ ахэлэжъагъ. КъокIыпIэм щыпсэрэ лъэпкъхэм искусствэхэмкIэ я Къэралыгъо музей, республикэм исурэтышIхэм ялофшIапIэ, искусствэхэмкIэ республикэ колледжым, нэмыкIхэм ашыагъ. Иахьылхэр зыщыпсэхуэрэ къуаджэу Улапэ зэкIом, лъэпкъ шIэжъ къэбархэм атегушылагъэх.

КъокIыпIэм щыпсэрэ лъэпкъхэм искусствэхэмкIэ я Къэралыгъо музей щызэхашэгъэ зэIукIэгъум Кушъу Нэфсэт, Мамсыр Маргаритэ, СтIашъу Юрэ, Пэнэшъу Руслъан, Шэуджэн Бэлэ, Эдуард Овчаренкэр, Мамсыр Маргаритэ ишъхьэгъусэу Германием къыкIыгъэр, фэшъхьафхэри хэлэжъагъэх.

Артисткэ цIэрылоу Мамсыр Маргаритэ зэдэгущылэгъоу дьгитIагъэр искусствэм, адыгэ шэн-хабзэм, ижъырэ адыгацIэхэр тинепэрэ сабыйхэм афаусыхэзэ ашIыным, нэмыкIхэми афэгъэ-

хыгъагъ. М. Маргаритэ къыт-
филотагъэхэм, гупшысэу тигъэ-
шыгъэхэм яхьылIэгъэ тхыгъэхэр

«Адыгэ макъэм» къыхэтыутыщтых.
Сурэтым итхэр: музейм шы-
клогъэ зэIукIэгъум хэлэжъагъэ-

мэ ашышхэр. Мамсыр Марга-
ритэ, сэмэгумкIэ къебгъэжъэ-
нышъ, ящэнэрэу щыт.

ФЕСТИВАЛЭУ «КАВКАЗЫМ ИМАМЫРНЫГЪ»

«Ислъамыем» къежэщтыгъэх

«Кавказым имамырныгъ» зыфилорэ я XIV-рэ фестивалыр Астрахань шыкIуагъ. Урысыем и Къыблэ шъолыр, Темыр Кавказым культурэмкIэ ыкIи гъэсэныгъэмкIэ ялофышIэхэр зэхэхэм хэлэжъагъэх.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо-орэдылоу къэшъокIо ансамблэу «Ислъамыем», АР-м лъэпкъ культурэмкIэ и Гупчэ, лъэпкъ хьызмэтхэмрэ Iэшлагъэхэмрэ я Гупчэ, нэмыкIхэми тиреспубликэ ыцIэкIэ фестивалым яIэпIэсэныгъэ къыщагъэлъэгъуагъ. Адыгэ Республикэм культурэмкIэ иминистрэ игуадзэу ШъэуапцIэкIэ Аминэт Адыгеим икIыгъэ купым пэщэныгъэ дызэрихъагъ.

— Республикэхэм, крайхэм, хэкухэм ятворческэ купхэр Астра-

хань щытлэгъугъэх, — еIо Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артисткэу, Чэчэным искусствэхэмкIэ изаслуженнэ ИофышIэшхоу АгъырджэнэкIэ Саньет. — «Ислъамыем» бысымхэри, зэхэщакIохэри къызэрежэщтыгъэхэр лъэшэу тигонагъ.

Я XIV-рэ фестивалыр Астрахань зэрэщыкIуагъэм нахь игъэкIотыгъэу тигъэзетеджэхэр щыдгъэгъозэщтых.

Сурэтым итыр: фестивалым хэлэжъэгъэ ансамблэу «Ислъамыем» иартистхэр.

Баскетбол. Апшъэрэ купыр

Апэрэ зэIукIэгъухэр

Апшъэрэ купым хэт баскетбол командэхэм я XXI-рэ илъэс ешIэгъур чъэпыогъум и 8-м аублагъ. Мыекъопэ «Динамо МГТУ»-р Щэрджэскъалэ икомандэу «Эльбрусым» тIогъогогъо дешIагъ.

ЗэIукIэгъухэр Эссенуки шыкIуагъэх. Апэрэ ешIэгъум — очкоуи 7-кIэ, ятIонэрэм 2-кIэ бысымхэр тапэ итхэу зэIукIэгъухэр аухыгъэх. Чъэпыогъум и 11 — 12-м Мые-

къуапэ ибаскетбол командэ Ставрополь щешIэщт. Чъэпыогъум и 26 — 27-м «Динамо-МГТУ»-р Саратов икомандэу «Автодорым» Мыекъуапэ щыдешIэщт.

Футбол. Урысыем изэнэкъокъу

ЕшIэгъуищ къыфэнагъэр

«Мэщыкъу» Пятигорск — «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — 1:0. Чъэпыогъум и 9-м Пятигорскэ щызэдешIагъэх. Зезыщагъэхэр: В. Мирошниченко, Д. Стрельцов — Ростов-на-Дону, М. Шутков — Новочеркасск. Къэлапчъэм Iэгуаор дэзыдзагъэр: А. Шабло — 87, «Мэщыкъу».

ЗэIукIэгъур аухыгъэ къодыеу «Зэкъошныгъэм» итренер шъхьалэу Кобл Анзор телефонкIэ гущылэгъу тыфэхъугъ. ЕшIэгъур бысымхэм зэрэтылаухыгъэр А. Коблым лъэшэу ыгу къызэреорэр къыхэщыщтыгъ. Тифутболистэу Олег Абаевыр судьям ешIапIэм къызырегъэкIым, зэIукIэгъур аухынкIэ такыкIэ 20-м ехъу къэнэгъагъ.

«Зэкъошныгъэр» дэу ешIагъэу Кобл Анзор къытиуагъэп. Тифутболистхэм яухъазырыныгъэ зэрэхагъахорэр ешIэгъухэм къагъэлыагъо.

Купым зэрэщешIагъэхэр «Алания-Д» — «Ангушт» — 1:3, СКА — «Олимпия» — 2:0, «Кавказтрансгаз» — «Таганрог» — 1:1, «Славянский» — «Фаюр» — 1:1, «Астрахань» — «Дагдизель» — 1:1, «Митос» — «Ротор» — 1:3, «Торпедо» — «Биолог» — 2:0, «Энергия» — «Динамо» — 3:1.

ЧЫПIЭХЭР ЗЭТЭГЪАПШЭХ

Чъэпыогъум и 10-м ехъулIэу командэ пэпчэ ешIэгъу 23-рэ мы илъэсым илагъ. ЧыпIэу зыдэщытхэмрэ очко пчъагъэу яIэмрэ зэтэгъапшэх.

1. «Торпедо» — 53
2. «Ротор» — 52
3. «Динамо» — 42
4. «Астрахань» — 40
5. «Мэщыкъу» — 39
6. «Дагдизель» — 36
7. «Славянский» — 35
8. «Митос» — 32
9. «Кавказтрансгаз» — 30
10. «Зэкъошныгъ» — 28
11. «Ангушт» — 28
12. «Энергия» — 25

13. «Фаюр» — 25
14. СКА — 24
15. «Таганрог» — 24
16. «Олимпия» — 23
17. «Биолог» — 23
18. «Алания-Д» — 22.

АНАХЪЫБЭРЭ ДЭЗЫДЗАГЪЭХЭР

Командэхэм яфутболистхэу купэу «Къыблэм» щешIэхэрэм къэлапчъэм Iэгуаор пчъагъэу зэрэдадзагъэр спортыр зикIасэмэ ашлогъэшIэгъон. Ар къыдэтлыты, зэгъэшхэнхэр тшIыгъэх.

1. Михаил Бирюков — 15, «Астрахань»
2. Кьонэ Аслъанбэч — 11, «Кавказтрансгаз»
3. Артем Маслевский — 11, «Торпедо»
4. Денис Павлов — 11, «Торпедо»
5. Зязиков Руслан — 10, «Ангушт»
6. Михаил Маркосов — 10, «Динамо»
7. Хьабэчыр Рустам — 9, «Зэкъошныгъ»
8. Сергей Гриненко — 9, «Астрахань»
9. Темирлан Шаванов — 9, «Дагдизель»
10. Сергей Сечин — 9, «Астрахань»
11. Михаил Осинев — 9, «Митос».

«Зэкъошныгъэм» мы илъэсым ешIэгъуищ къыфэнагъэр. Чъэпыогъум и 16-м «Алания-Д»-м Мыекъуапэ шыIукIэщт. Чъэпыогъум и 23-м Ростов-на-Дону тифутболистхэр щешIэщтых, СКА-м IукIэщтых. Чъэпыогъум и 30-м Ставрополь икомандэу «Динамэр» Мыекъуапэ къэкIошт.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЪ Нурбий.